

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Izhaja vsak četrtek.
Cena: Letno Din 32.—,
polletno Din 16.—, četrt-
letno Din 8.—, inozemstvo
Din 64.—

Uredništvo in upravništvo: Maribor, Koroška c. 5

Telefon interurban 113

Cena inseratom: cela
stran Din 1400.—, pol stra-
ni Din 700.—, četrt strani
Din 350.—. Mali oglasi be-
seda Din 1.—, stalnim popust

V Radič-Pribičevičevo torbo ne gremo!

Do jeseni lanskega leta sta imela vsak svojo politično torbo: Pribičevič svojo in Radič svojo. Po volitvah v narodno skupščino v septembru lanskega leta pa sta svoji politični torbi združila v eno: v torbo kmet-ske demokracije.

Kaj je prišlo iz Pribičevičeve torbe?

V tej torbi ni nikdar bilo nič dobrega. Iz te torbe ni nikdar prišlo nič takega, kar bi bilo državi v korist, marveč vedno samo to, kar je državi v škodo. Iz Pribičevičeve torbe je prišel pretirani, brezumni ter kruti centralizem, na katerem sedaj toliko trpi naša država. Vidovdanska ustava, ki je razbila zadnje ostanke samouprave in avtonomije na Hrvatskem in v Sloveniji, to je tisti usodni dar, ki so ga Pribičevič-Zerjavovi demokrati v zvezi s Puceljčevimi kmetijci podelili naši državi ter vsilili hrvatskemu in slovenskemu narodu. Če se sedaj samostalni demokratje in nekdanji samostojnejši šopirijo in širokoustijo zoper vidovdansko ustavo, jim je treba v obraz zabrusiti to-le resnico: »Vidovdanski centralizem je prišel iz vaše torbe. Vi ste ga na škodo Hrvatov in Slovencev ponesli v Beograd ter ga pretvorili v srbsko nadvlast. Ako vas ne bi bilo, bi v hrvatskih in slovenskih pokrajinah vladala ljudska samouprava in avtonomija.«

To je prišlo iz Pribičevičeve torbe. Kaj pa se je kot protidar v njej nabralo? Pribičevičevi demokratje so bili do poletja 1925 skoro vedno na vladi. Njihovi ljudje so bili ministri in uradniki na visokih položajih. Njihovi izvozniki so služili denar in pridobivali ogromne zaslužke — njihovim bankam je cvetel dobiček na milijone, od katerih so milijončki padali v blagajno stranke, osobito strankinega časopisja. Ljudstvo, hrvatsko in slovensko ljudstvo, pa je stokalo pod bremenom davkov, ki so rasli od leta do leta ter ogroževali v največji meri njegov gospodarski obstanek.

Kaj je bilo v Radičevi torbi?

Samostojna hrvatska republika. Do leta 1925 jo je Radič nosil okoli v svoji torbi ter ji pel slavospeve. Ni hotel iti v Beograd, marveč je ostal v Zagrebu, ker se je bal za dragoce-no vsebino svoje hrvatske torbe. Dokler je bil v Zagrebu ter ob zvokih

tamburice proslavljal svojo »republiko, vsemu svetu diko«, je njegov sedanjí pobratim Pribičevič naložil Hrvatom jarem centralizma, ki je hrvatskemu narodu vzel bana in deželni zbor v Zagrebu. Ako bi bil Radič s svojimi poslanci prišel v ustavotvorno skupščino v Beograd, bi vidovdanska ustava sigurno ne bila sprejeta, marveč bi že pri prvem glasovanju v ustavnem odboru bila propadla. Radič pa je v svoji politični dalekovidnosti, ki je njegova najslabša stran, rajše ostal v Zagrebu, da skrbno varuje svojo hrvatsko torbo z njeno vsebino: hrvatsko republiko.

Ko je potem l. 1925 iz zapora, v katerem ga je vtaknila Pašič-Pribičevičeva vlada, prišel v Beograd, je izpraznil svojo hrvatsko torbo. Pa poglejte in strmite! Kaj je bilo v njej? Samostojna hrvatska republika? — Kaj še! O tej ni bilo več sledu. Radič je priznal vidovdansko ustavo, priznal centralizem z vsemi njegovimi ustanovami in posledicami, priznal formulo o edinstveni državi in edinstvenem narodu prav tako, kot Pribičevič z vsemi centralizatorskimi pajdaši. Zato pa je Radič sprejel protidarilo centralistov: bil je sprejet v vlado, njegovi ljudje in tudi on sam so postali ministri, delala se je politika Radičeve družine, ne pa hrvatskega naroda.

Skupna Radič-Pribičevičeva torba.

V jeseni lanskega leta je bila zložena in sešita. Ni enotnega kroja in enotne oblike. Službeni napis na njej slove: prečanska fronta. Hrvatski narodni krogi pa so na njo postavili napis: hrvatska država. Pribičevič se o tem naslovu še ni izrazil. Njegove izjave o reviziji ustave so tako splošne in tako pametne, kakor sodbe kakšnega turškega kadija — sodnika —: takšne sodbe dajejo pravo obema strankama, najbolj pa kadiju samemu, ki ima od njih največ dobička. Takšen kadij je Pribičevič s svojo stranko. On je vedno politično živel od spora med Hrvati in Srbi. Do lanskega leta je bil na strani Srbov, ker je od te strani upal in dosegel največ koristi za sebe in za svojo stranko. Letos pa, ko so radikali in Davidovičevi demokrati spoznali vso neodkritosrčnost, sebičnost in pogubnost Pribičevičeve politike ter ga pustili ob strani, se je vrgel na hrvat-

ske plat. Njegova politična torba je prirastla k Radičevi.

S to torbo sedaj havzirajo in barantajo po Sloveniji Žerjavovci ter Puceljčevci. Ti ljudje bi sedaj radi vse Slovence spravili v hrvatsko Radičevu torbo, da bi nad nami vladali. Prej so Žerjavovci in Puceljčevci vladali nad slovenskim ljudstvom s pomočjo Beograda, ko so bili na vladi. Sedaj pa, ko so vrženi v opozicijo, so Beogradu obrnili hrbet ter so se zatekli v Zagreb, da bi z njegovo pomočjo zopet zavladali nad slovenskim ljudstvom. Mi pa tem političnim slugam Radiča in Pribičeviča v Sloveniji odgovarjamo: Mi v velehrvatsko torbo ne gremo, kakor nismo hoteli v velesrbsko torbo! Mi nismo hoteli biti privesek Beograda, marveč smo proti pretiranemu beogradske-mu centralizmu postavili in do zadnjega časa izvajali program samouprave in avtonomije slovenskega ljudstva. Mi tudi nočemo biti in nikoli ne bomo privesek Zagreba. Naše geslo je in ostane: Slovenec gospodar na svoji zemlji! Kot samostojen gospodar je Srbu in Hrvat u enakopraven brat!

»Fuj«, je dejal naš gospodar v gostilni, kjer je sedel s tovariši pri razgovoru. Pri sosednji mizi je namreč neki faliran študent potegnil iz žepa »Jutro« s krvavo sliko dr. Korošca.

»Kaj pa je«, so se zavzeli vsi navzoči.

Liberalci je hotel »Jutro« spraviti, toda gospodar mu ga je iztrgal iz rok. Razgrnil ga je na mizo in pokazal ono gnusno sliko, v kateri smeši »Jutro« Kristusa in našega voditelja dr. Korošca. Liberalci jo je med tem hitro popihal, ker je videl razjarjene kmete.

»To je višek peklenske zlobe«, je ogorčeno pripomnil župan. »To je enak in še hujši zločin, kakor ga je izvršil Radič v parlamentu!«

»Na ta zločin pa morajo dobiti odgovor, ki ga bodo pomnili«, je dejal gospodar.

»In kaj naj bo to?«

»Prvo, kar storimo, je to, da prisilimo vse one, ki so naročeni na »Jutro«, ki prinaša tako gnusne slike, da ga pošljejo nazaj. Prisilimo jih! Ni treba tega s kolom, mi imamo še druga sredstva! Naš gostilničar ga

je že odpovedal, ker ve, da drugače ne pride noben kmet več k njemu. Trgovcu bomo povedali, da ne poznamo nobenega pardona, če prihaja »Jutro« k njemu, pa mi ne bomo. Učitelj ve, da imamo moč in vpliv, kateremu se bo moral udati prej ali slej! Z »Jutrom« pa sta popolnoma v sorodu »Kmeti list« in »Domovina«. Tudi glede teh listov velja isto! Iztebiti jih moramo popolnoma!

»Ali jih vidiš!«

Mlad posestnik je potegnil tri liste iz žepa. »So že moji! Zdaj bom samo napisal nanj: Ne sprejemam več!, pa bodo romali nazaj. In če jih bodo še pošiljali, bodo šli takoj rakovo pot v Ljubljano.«

»Tudi če jaz dobim ta teden enega, takoj bo šel nazaj«, je dodal sosed, ki ni skoro nikdar nič govoril, pa je tudi njega nesramnost liberalnih listov razkačila.

»To pa še ni vse, to je šele prvo delo, prvi odgovor na to gnusno blatenje našega voditelja in bogoskrunsko sramotenje Kristusovega trpljenja. Ta odgovor bomo dali mi na deželi. Oni pa, ki so v tesnejši zvezi s tem zločinom, pa prejmejo poseben odgovor. Tega bodo dali naši v mestih. Ta jih bo še hujše zbolelo! O njem vam bom o prvi priliki poročal«

»Zažgimo ta nesramen list«, je zaklical sosed, in fes sa ga sredi sobe sežgali. Zdaj pa gremo nad trgovca in učitelja, liste nam morata izročiti, mi jih sežgemo!»

In res so trije odišli. Kmetje so še ostali v razgovoru kake četrt ure, ko so se oni trije vrnili. Res so prinesli od obeh krvavo »Jutro« in tudi tega so v gostilni zažgali.

In gospodar je rekel:

»Nihče še ni tako peklensko zlobno sramotil slovenskega naroda, našega voditelja in tako bogoskrunsko pisal, kakor »Jutro«. Naš najhujši sovražnik je liberalen časopis in zato v boj proti njemu, v boj do skrajnosti!»

Nar. posl. Franjo Žebot:

Tako lahkomišelnosti Slovenci nismo.

Slovenci smo delavni narod. Urojeno nam je, da ljubimo delo, a mrzimo vsakega, ki ne mara delati. A to pravilo ne velja samo za navadna vsakdanja dela, ampak tembolj velja to tudi za javno delo za narod in državo.

Priznavajo nam vsi, da bi razmere v naši državi že davno bile lepo urejene, ako bi tudi druge stranke imele toliko veselja do dela, kakor ga ima naša Slovenska ljudska stranka. Posebno moram tu povedati odkrito besedo o Radičevcih Hrvatih. Že pri prvih volitvah leta 1920 so Radičevci pokazali, da jim ni za nobeno resno delo. Ljudstvo jih je izvolilo, da bi delali za gospodarski napredek, a ostali so doma. Radi tega so potem Pribečevci ljudje dali s centralistično ustavo tako slab

fundament naši državi, da imamo danes toliko nezadovoljstva. Pašič in Pribečevič sta delala, kar sta hotela. Krivi so tega pred vsem Radičevci, ki so lahkomišelnost ostali doma.

Ko je bil Radič zadnja leta minister, ni storil niti enega koraka za zboljšanje žalostnega gospodarskega položaja našega kmeta in delavca. Bil je zadovoljen, da je sedel v ministrskem mehkem sedežu, da se je vozil z avtomobili. Niti ene stvari ni Radič na bolje uredil. Še jesenskih šolskih počitnic nam ni hotel dovoliti. Lahkomiselno je bilo delo Radičevcev, ko so bili na vladi.

Letos pa je lahkomišelnost Radičevcev in samostojnih demokratov dospela do vrhunca. Nobenega poštenega dela niso dopustili, rogovili so neprestano, razbijali klopi, divjali kot bi bili obsedeni, psovali vse, kar ni bilo z njimi. S tem svojim lahkomišelnim delom so povzročili, da je zavrela kri Črnogorcu Radiču in je potem prišlo do znanega žalostnega dogodka. Vsega je kriva lahkomišelnost Radiča in Pribečeviča, ki sta mislila, da bosta s silo prišla na vlado.

Strašanska lahkomišelnost je bila za Hrvate tudi tedaj, ko so se zapisali znanemu voditelju samostojnih demokratov in orjunašev Pribečeviču. Njemu, ki jih je prej preganjal, kakor divje zverine, ki je dal Radiča zapreti, ki je sovražil Hrvate in katoličane do skrajnosti, so se vdinjali Radičevci s Pucljem vred. Iz tega divjega zakona se je rodilo samo zlo, samo sovraštvo se je gojilo na vse strani. In od tod sedaj te žalostne razmere, kakoršnih še ni bilo. Nas Slovence, ki smo bili zvesti tovariši Hrvatov ves čas od konca vojne, je Radič sramotno zapustil in nas izdal ter nam kot svojim zaveznikom niti »Z Bogom!« ni rekel! Strašno lahkomišelnost je politika Radičeva, posebno v tem, ko je nas Slovence zapustil, a se je zvezal z največjim protivnikom Pribečevičem.

Te dni se je pozvalo Radiča, naj stopi skupno z nami v vlado in naj tudi z dejanji pokaže, kako si on misli preureditev državne uprave in gospodarstva. Ker pa Pribečeviča nihče noče v vlado, radi tega se je dal Radič zapeljati po Pribečeviču, ter zopet odklanja vstop v vlado. To je zopet strašna lahkomišelnost, ki se bo še nad Hrvati bridko maščevala. Sedaj je bila prilika, da bi Hrvati lahko dosegli, kar v glavnem hočejo, ali Radičevci so tako zaslepljeni, da ne vidijo nič, ne slišijo nič, ampak samo drviijo čez drn in strn s strastnim Pribečevičem.

Tako lahkomišelnosti pa mi Slovenci nismo. Mi vemo, da nas, državo in vse narode v naši državi in Evropi sploh more rešiti propada, posebno gospodarskega, samo delo, mir ter zopet mir. Sovraštvo in nemir, ki ga pridigujeta in širita Radič in Pribečevič, nas zna samo pripeljati do — nove krvave vojne in do še hujšega gorja. Namesto krščanskega bratoljubja in mira pa trosijo Radičevci

in samostojni demokrati zgago, svažo, sovraštvo in nemir. To je lahkomišelnost, ki jo mora obsojati vsak razsoden človek.

Slovenci, na to pot mi ne gremo!

V NAŠI DRŽAVI.

Vlada odstopila. Ker je opozicija neprestano lagala, da sedanja vlada noče sporazuma s Hrvati, je vlada to njeno laž razkrinkala na ta način, da je odstopila. Vsi štirje klubi, naš, radikalni, demokratski in muslimanski, so sklenili, naj se na ta način Hrvatom zopet ponudi bratska roka.

Sestavljanje nove vlade. Najpreje je bil poklican na dvor Aca Stanojevič ter je dobil naročilo, da naj stopi v stik z Radičem. Radič pa ga je kratkomalo odklonil. — Kralj je šel še dalje in je tedaj naročil Radiču samemu, naj pride k njemu, če more. Radič ni šel, pač pa je poslal Pribečeviča. Pribečevič je naredil to velikansko škodo Hrvatom, ki se jim morda nikdar več ne povrne ta prilika: odklonil je za Radiča predsedstvo vlade. — Kralj se je nato posvetoval z vsemi voditelji strank v soboto pozno v noč. Razglasilo se je, da je prišla stara vlada. Toda v ne, deljo še ni bila vlada sestavljena.

Radič in tovariši ozdravili. Te dni so ranjeni Radič in tovariši zapustili bolnico in odšli v Zagreb.

Vsi za avtonomijo! Stalna zahteva SLS postaja vedno bolj zahteva cele države: Posamezne pokrajine naj dobijo avtonomijo. Ako bi Hrvate že preje srečala pamet in bi držali z nami, ne bi jim danes bilo treba žalovati.

Radič zoper Slovenijo! Radičev srd se ne obrača le zoper Srbe, ampak še posebej zoper Slovence. Pravi, da smo Slovenci le Hrvatje-kajkavci, da Slovenija sama ne sme dobiti avtonomije, ampak mora spadati pod — Zagreb! On hoče, da bi bila naša država organizirana tako kot Avstro-Ogrska, ki je imela tudi dva dela: Avstrijo in Ogrsko. Naša država naj bi imela tudi dva dela: Srbijo in Hrvasko. Če Radič misli, da bomo Slovenci na take njegove zahteve pristali, se pa jako moti. Znova se kaže, kaki hlapci so radičevci v Sloveniji, ko morajo podpirati tako protislovensko politiko.

V DRUGIH DRŽAVAH.

V Grčiji nered! V Grčiji vlada velik nered. Komunisti štrajkajo, vojska se upira, Venizelos je sestavil novo vlado, razpustil narodno skupščino. Zarote enih vlastiteljskih proti drugim so na dnevnem redu.

V Rumuniji red! V Rumuniji se je razburjenost poleгла. Država je dobila zunanje posojilo in sedaj se bo v redu delovalo. Karl bo dal mir, ker je njegov zakon ločen.

Avstrija in Italija sta se vsled hude kritike dr. Seipla nekaj časa grdo